

ПРАКТИКА БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Завдяки природно-кліматичним чинникам і територіальному розміщенню, сільське господарство посідає вагоме місце в економіці України. Разом з тим, слід відзначити залежність сільського господарства від впливу наступних факторів:

- природнокліматичні умови зумовляють високий ступінь ризиків сільськогосподарського виробництва;
- відносно низькі доходи сільськогосподарських виробників порівняно з іншими галузями економіки;
- висока ресурсомісткість та сезонність сільського господарства;
- використання у якості засобів та предметів праці живих організмів, які підпорядковані у першу чергу біологічним законам відтворення.

Саме тому, для забезпечення розвитку сільського господарства необхідним є залучення бюджетних коштів.

Фінансування розвитку сільського господарства здійснюється відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на відповідний рік» та на основі принципів програмно-цільового методу. Складання та затвердження паспортів бюджетних програм дає змогу на етапі планування детально визначити кількісні та якісні показники, досягнення яких повинні забезпечити головні розпорядники бюджетних коштів, встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних асигнувань і результатами їх використання.

Щорічно постановою Кабінету Міністрів України затверджується порядок використання коштів, по кожній з передбачених у державному бюджеті бюджетній програмі, який визначає: головних розпорядників коштів, що призначаються на виконання програми; одержувачів бюджетних коштів; порядок розподілу бюджетних коштів між одержувачами; спрямування бюджетних коштів; перелік документів та звітних матеріалів, що подаються одержу-

вачами бюджетних коштів; порядок подання звітності про використання та спрямування коштів виділених на виконання бюджетної програми.

Реалізація бюджетних програм підтримки сільського господарства залежить від обсягу коштів, затверджених законом про бюджет на відповідний рік та порядку використання коштів по кожній окремій програмі. Асигнування здійснюються через Міністерство аграрної політики України, як головного розпорядника бюджетних коштів. Кошти, необхідні для виконання програм включаються у Закон України про Державний бюджет України відповідного року окремим рядком.

Упродовж 2006–2008 рр. у межах бюджетних програм за рахунок коштів Державного бюджету України по Міністерству аграрної політики фінансувалися такі видатки: агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення; селекція в тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу; заходи по боротьбі з шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин; бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва; селекція в рослинництві; фінансова підтримка фермерських господарств; здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових кредитів; фінансова підтримка агропромислових підприємств, що знаходяться в особливо складних кліматичних умовах; створення і забезпечення резервного запасу сортового та гібридного насіння; часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва; фінансова підтримка розвитку хмелярства.

Щорічно дані про використання коштів Державного бюджету України Міністерством аграрної політики України за основними бюджетними програмами включаються до звіту про виконання Державного бюджету України (табл. 1).

Таблиця 1

**Використання коштів Державного бюджету України
Міністерством аграрної політики України за основними
бюджетними програмами у 2006–2008 рр.***

(млн. грн.)

Назва бюджетної програми	2006 р.	2007 р.	2008 р.
1	2	3	4
Загальне управління у сфері агропромислового комплексу	22,2	130,2	180,9
Агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення	3,6	5,0	7,7
Селекція в тваринництві та птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу	109,5	124,6	124,5
Заходи по боротьбі з шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин	4,7	5,0	5,0
Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва	1609,9	2188,5	2368,0
Фінансова підтримка фермерських господарств	27,7	37,9	59,4
Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів	319,5	551,3	1021,3
Фінансова підтримка агропромислових підприємств, що знаходяться в особливо складних кліматичних умовах	35,0	...	34,9
Проведення державних виставкових заходів у сфері агропромислового комплексу	7,6	8,0	8,0
Організація і регулювання діяльності установ в системі агропромислового комплексу	232,9	277,6	427,2
Створення і забезпечення резервного запасу сортового та гібридного насіння	...	67,6	17,6
Запобігання розповсюдженню збудників інфекційних хвороб тварин	25,0	39,5	35,0
Закладення і нагляд за молодими садами, виноградниками та ягідниками	204,3	320,3	366,5
Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва	20,1	131,6	97,1
Державна підтримка розвитку хмелярства	...	29,7	41,1

Як видно із даних табл. 1, обсяг коштів виділених із Державного бюджету України на виконання бюджетних програм по Міні-

* Примітка. Складено за даними [2; 3; 4].

стерству аграрної політики щорічно зростає. Аналіз показників свідчить, що найбільше коштів державного бюджету впродовж 2006–2008 рр. (1,6 млрд. грн.; 2,2 млрд. грн.; 2,4 млрд. грн.) було виділено на бюджетну тваринницьку дотацію та державну підтримку виробництва продукції рослинництва. Ці кошти були спрямовані на дотацію сільськогосподарським підприємствам та фізичним особам: за вирощені та продані на забій і переробку у власних (орендованих) переробних цехах молодняка великої рогатої худоби, свині та птицю свійську м'ясних порід (кури, качки, гуси, індики); на фінансову підтримку виробництва екологічно чистого молока для виготовлення продуктів дитячого харчування; за приріст поголів'я корів молочного та м'ясного напрямку продуктивності за закуплені племінні корови молочного та м'ясного напрямку продуктивності; за наявні племінні бджолосім'ї; за проведення ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин. На підтримку виробництва продукції рослинництва виплачувалися дотації на посіви сільськогосподарських культур; на компенсацію вартості електроенергії та палива, які використані для поливу сільськогосподарських культур на зрошуваних землях.

В основі аграрної політики держави лежить розуміння особливої ролі аграрного сектора економіки в життєдіяльності суспільства, тому здійснення його фінансової підтримки є одним із основних завдань держави. У процесі аналізу використання коштів Державного бюджету України за основними бюджетними програмами по Міністерству аграрної політики України у 2006–2008 рр. виявлено, що кошти бюджету по більшості програм розподіляються за кількісними показниками (поголів'ям худоби, валовим виробництвом продукції, кількістю фермерських господарств, площами посівів). Такий підхід при розподілі бюджетних коштів не забезпечує їх ефективне використання та не відповідає принципу програмно-цільового методу щодо встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних асигнувань і результатами їх використання. На нашу думку, з метою ефективного використання коштів, виділених в межах бюджетних програм необхідно запровадити такий механізм бюджетного фінансування, у якому передбачити пряму залежність між обсягом дотацій (компенсацій) та

обсягом реалізації, прибутковості реалізованої продукції, що сприятиме розвитку сільського господарства.

Література:

1. «Про паспорти бюджетних програм» наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 //zakon.rada.gov.ua.
2. Пояснювальна записка до Звіту про виконання Державного бюджету України за 2006 рік //www.budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control.
3. Пояснювальна записка до Звіту про виконання Державного бюджету України за 2006 рік //www.budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control.
4. Пояснювальна записка до Звіту про виконання Державного бюджету України за 2006 рік //www.budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control.

Коломийчук Н. М.

Викладач кафедри фінансів

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Реалізація державних програм реформування, а також розвитку економіки України вимагає існування ефективної системи державного фінансового контролю. Фінансово-економічний та соціально-політичний добробут суспільства залежить насамперед від того, наскільки достовірною є інформація, яка надається цією системою.

Широка сфера застосування фінансового контролю дає змогу стежити за дотриманням економічної безпеки держави, досягненням фінансової самодостатності регіонів, секторів й галузей економіки, збалансованістю державного й місцевих бюджетів, захищеністю фінансово-економічних інтересів громадян і суспільства, а також впливати на весь економічний процес держави загалом.

Вагоме місце у системі державного фінансового контролю займає державний внутрішній фінансовий контроль. Різними аспектами проблем державного внутрішнього фінансового контролю займалися вітчизняні фахівці: О. Барановський, З. Варналій, О. Василик, В. Воротін, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, В. Кравченко, А. Максюта, В. Мельничук, С. Степашин, П. Петренко, В. Федосов та інші.